

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA

Bakalářské kombinované studium

2011 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lenka Davidová, DiS.

Volný pohyb osob a pracovní síly v EU

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Miroslav Kostka

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined Studies

2011 – 2012

BACHELOR THESIS

Lenka Davidová, DiS.

Free Movement of Persons and Labour in the EU

Prague 2012

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Miroslav Kostka

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne .....

Lenka Davidová, DiS. .....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Miroslavu Kostkovi za cenné připomínky a odborné rady, které vedly k vypracování této práce. Dále mé poděkování patří Mgr. Tereze Kocourkové, B. A. za odborné konzultace, kterými taktéž přispěla ke konečné podobě této práce. Na posledním místě děkuji své rodině za trpělivost, podporu a motivaci, kterou mi k psaní práce dávali.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tématem volného pohybu osob a pracovní síly v Evropské unii. Tato problematika je řešena nejen primárním a sekundárním právem, ale především judikaturou Soudního dvora Evropské unie. Cílem této práce je metodou obsahové analýzy tuto problematiku rozčlenit do dílčích úseků a objasnit je. Po praktické stránce se práce zabývá evropskou službou zaměstnanosti EURES a jejím fungováním. O povědomí a významu této služby EURES byl v závěru práce uskutečněn průzkum.

Klíčové pojmy

EURES, Evropská unie, judikatura Evropského soudního dvora/Soudního dvora Evropské unie, pracovní migrace, primární a sekundární právo Evropské unie, volný pohyb osob, volný pohyb pracovní síly.

Annotation

This thesis deals with free movement of persons and labor in the European Union. The issue is addressed not only by the primary and secondary law, but above all the case law of the European Court of Justice. The aim of this work is to divide the issue into sub-sections and clarify them by method of content analysis. The practical part of the work deals with the European Employment Services EURES and its operation. Also a short survey was carried out to ascertain the awareness and importance of the EURES services.

Key words

EURES, European Union, Jurisprudence of European Court of Justice/the Court of Justice of the European Union, Labour Migration, Primary and Secondary Law of European Union, Free Movement of Persons, Free Labour Mobility.

OBSAH

ÚVOD.....	10
1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA VOLNÉHO POHYBU OSOB A PRACOVNÍ SÍLY V EU	12
2. VÝVOJ VOLNÉHO POHYBU OSOB V PRŮBĚHU EVROPSKÉ INTEGRACE	15
2.1 Příčiny a počátky evropské integrace.....	15
2.2 Pohyb v schengenském prostoru	18
2.3 Maastrichtská smlouva a zavedení pojmu občanství Unie.....	19
2.4 Lisabonská smlouva	20
3. ÚPRAVA VOLNÉHO POHYBU OSOB V KONTEXTU LISABONSKÉ SMLOUVY	22
4. ÚPRAVA VOLNÉHO POHYBU OSOB V RÁMCI SEKUNDÁRNÍHO PRÁVA EU	25
4.1 Primární právo	25
4.2 Sekundární právo.....	27
4.2.1 Nařízení	27
4.2.2 Směrnice	27
4.2.3 Rozhodnutí	28
4.2.4 Doporučení a stanoviska	28
4.2.5 Nejvýznamnější sekundární akty týkající se volného pohybu osob.....	28

5. ROZHODOVACÍ ČINNOST ESD A SDEU VE VĚCECH VOLNÉHO POHYBU OSOB.....	31
5.1 Rozsudky definující pojem „pracovník“	31
5.2 Zákaz diskriminace.....	33
5.3 Uznávání dosaženého vzdělání v jiné členské zemi.....	35
5.4 Omezení volného pohybu osob	35
5.5 Zaměstnávání ve veřejné službě	37
5.6 Svoboda usazování	38
6. TEORIE A PRAXE EVROPSKÉHO PORTÁLU PRACOVNÍ MOBILITY - EURES	39
6.1 Migrace a mobilita.....	39
6.2 Bariéry migrace	41
6.3 O čem je služba EURES a komu je určena?	42
7. PRAKTICKÁ ČÁST – PRŮZKUM	46
7.1 Cíl a hypotézy průzkumu	46
7.2 Metoda sběru dat a charakteristika výzkumného vzorku	47
7.3 Sběr a zpracování údajů	47
7.4 Interpretace údajů	47
7.5 Shrnutí a doporučení	52
ZÁVĚR.....	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56

SEZNAM GRAFŮ	60
SEZNAM PŘÍLOH	61

ÚVOD

Volný pohyb osob a pracovní síly v Evropské unii je a bude vždy považován za zásadní počin na poli mezinárodní spolupráce. Charakter volného pohybu osob se v průběhu vývoje evropské integrace měnil. Nejdříve byl směřován vůči těm, co budou v jiné členské zemi ekonomicky činní. Pakliže jsou s takovým cílem spojeni lidé, nelze vynechat charakter sociální a je zřejmé, že se svoboda musí rozšířit i na další okruh osob, které ekonomickou činnost nevyvíjí. Práce je v dnešní době pro každého jednou z nejdůležitějších životních hodnot. Výhodné podmínky volného pohybu osob a pracovníků umožňují občanům EU přemýšlet o možnostech hledat si práci v jiné členské zemi a za tímto účelem zde žít. I mě jako mladého člověka, který má kariéru teprve před sebou, podmínky hledání si práce v zahraničí a s tím spojená práva a povinnosti velmi zajímají.

Cílem mé bakalářské práce je obsahová analýza problematiky volného pohybu osob a pracovní síly v Evropské unii jak dle příslušných smluv, tak ve světle judikatury Soudního dvora EU. Neboť právě mnohými rozsudky Soudního dvora dochází k upřesňování výkladu příslušných článků smluv. Tomu bude věnována teoretická část.

V první kapitole vymezím základní pojetí tématu bakalářské práce. Druhá kapitola se pak zaměří na volný pohyb osob v kontextu vývoje evropské integrace. Legislativnímu zakotvení v kontextu Lisabonské smlouvy a sekundárního práva a judikatury Soudního dvora se věnují následující kapitoly.

Hovoříme-li o pohybu pracovních sil, nelze se nezmínit o tzv. Evropské službě zaměstnanosti – EURES. Téma bakalářské práce mě přimělo seznámit se podrobně s praktickou stránkou této služby. O jejím podrobném popisu pojednává šestá kapitola, v které se zmíním i o tzv. přechodném období volného pohybu pracovníků. Vzhledem k vlastním

poznatkům při vypracování této práce jsem se rozhodla provést průzkum zaměřený na síť EURES. S výsledky průzkumu se můžete seznámit v praktické části v kapitole sedmé.

1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA VOLNÉHO POHYBU OSOB A PRACOVNÍ SÍLY V EU

V širším pojetí lze volný pohyb osob charakterizovat jako jednu ze čtyř základních ekonomických svobod vnitřního trhu Evropské unie, které se s jejím vývojem formovaly a které naplnily podstatu jednotného vnitřního trhu ve smyslu realizování ekonomických aktivit a prostoru bez vnitřních hranic.

Mám na mysli tyto čtyři základní svobody – volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu, jež tvoří podstatu vnitřního trhu EU. Jejich účelem bylo přinést výhody nejen samotným občanům, pracovníkům či podnikatelům, ale především se jejich prostřednictvím mělo z EU stát ekonomicky rostoucí společenství, které by v mezinárodním měřítku získalo na velkém významu a dále by do budoucna prosperovalo. Toto poslání čtyř základních svobod díky současné ekonomicky nepříznivé situaci značně pokulhává. Avšak zabývat se současnou ekonomickou situací, byť by to bylo zajisté zajímavé, by značně přesáhlo obsah a možnosti této práce.

Volný pohyb osob je dle mého názoru vnímán mnoha občany jako právo odcestovat do jiného členského státu bez cestovního pasu či nutnosti podávání žádosti o vízum. Je důležité si ale uvědomit, že volný pohyb osob nezahrnuje pouze svobodu pohybu na základě Schengenských dohod (zrušení kontrol na vnitřních hranicích), ale především jde o právo pracovat, usazovat se či studovat v jiné členské zemi za stejných podmínek jako její občané. Proto význam volného pohybu osob, který je pro tuto práci stěžejní, vychází především ze Smlouvy o fungování

Evropské unie¹, kde je zajištěn volný pohyb pracovníků a svoboda usazování.

Je důležité podotknout, že svoboda volného pohybu osob tak, jak ji známe a využíváme v dnešní době, se původně vztahovala pouze na osoby ekonomicky činné – pracovníky – na lidi, kteří chtějí pracovat v jiné zemi Unie a kteří budou na jejím území vykonávat aktivní činnost, jež v konečném důsledku bude ekonomicky a společensky prospěšná pro Unii jako celek. Přitom volný pohyb pracovních sil je jedním ze základních kamenů, na kterém je vnitřní trh postaven. Dnes už tuto svobodu bereme jako samozřejmost a můžeme ji řadit mezi největší úspěchy EU. Volný pohyb pracovních sil dává tedy občanům EU právo hledat si práci v jiné členské zemi, pracovat a žít v ní za tímto účelem (i po skončení zaměstnání). Avšak primárním účelem této svobody je nejenom poskytnout občanům právo být ekonomicky činný v jiné členské zemi, ale i právo, aby s ním bylo zacházeno stejně jako s občany tohoto státu.

Jak již bylo výše uvedeno, tento v první řadě ekonomický záměr evropské integrace se však časem začal jevit jako nedostačující a neuspokojivý, neboť nesledoval sociální důsledky např. nemožnost nejbližších příbuzných následovat pracujícího člena rodiny do jiného členského státu. Proto brzy došlo k rozšíření okruhu osob z pracovníků i na další skupiny osob.

Volný pohyb osob (pracovníků) a s tím spojená i svoboda usazování jsou v rámci primárního práva zakotveny ve člancích 45 až 55 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále SFEU). Problematika tohoto volného pohybu vzhledem k její obšírnosti však nemůže být obsažena pouze v těchto člancích SFEU. Obsáhle je řešena sekundárním evropským právem, tj. v mnoha nařízeních a směrnicích, ale především judikaturou

---

¹ viz kapitola 3.

Soudního dvora Evropské unie, která formovala obsah a podstatu této svobody až do dnešní podoby. O jednotlivých zdrojích sekundárního práva a soudních rozhodnutích bude pojednáno ve čtvrté a páté kapitole.

Jelikož se využití volného pohybu osob osvědčilo, projevíly zájem o jeho využití i další země a prostřednictvím bilaterálních smluv se státy Evropského hospodářského prostoru² a se Švýcarskem došlo k rozšíření volného pohybu osob i za samotné hranice EU.

---

² Evropský hospodářský prostor vznikl za účelem rozšíření vnitřního trhu EU na další země, které nebyly členy EU. Nyní jde o Island, Norsko a Lichtenštejnsko (než se staly členy EU, byly původními členy tohoto prostoru také Rakousko, Finsko a Švédsko). Švýcarsko se po neúspěšném referendu členem Evropského hospodářského prostoru nakonec nestalo.

2. VÝVOJ VOLNÉHO POHYBU OSOB V PRŮBĚHU EVROPSKÉ INTEGRACE

V této kapitole bych se chtěla zabývat fakty, které vedly k integraci zemí nynější Evropské unie. Považuji tyto souvislosti jednak za velmi zajímavé, jednak za velmi důležité, neboť mnoho občanů členských zemí dnes už vůbec netuší, co vedlo státy se sdružovat a kde jsou historické kořeny svobod, jichž nyní využívají.

Prvotním účelem sdružování evropských zemí nebylo poskytnout svobody jejich občanům, ale především zajistit ekonomickou a hospodářskou prosperitu států jako celek. Tato kapitola se bude zabývat vlekem událostí a vývojem, který vedl k současnému stavu a začlenění svobody pohybu jako jedné z principiálních politik EU. Vývoj evropské integrace je velmi zajímavý a propojený s politickým i ekonomickým rozvojem po 2. světové válce. Pro účely této práce se zaměřím na nejvýznamnější mezníky v historii EU, týkající se naší problematiky, tj. volného pohybu osob.

2.1 Příčiny a počátky evropské integrace

Situace na evropském kontinentu byla po 2. světové válce nejistá a panovaly zde opodstatněné obavy dvojího charakteru. Na straně jedné tu stály obavy politické – jednak ohrožení z nových útoků a růstu síly ze strany Německa (SRN), které by mohly vést k 3. světové válce, jednak hrozba z východu – z rostoucího vlivu Sovětského svazu, který nebyl poznamenán druhou světovou válkou tak jako Německo, avšak ideologie komunistické strany se výrazně stavěla do opozice nově vznikající demokratické Evropy. Na straně druhé tu byly obavy hospodářského charakteru – strach z možné opětovné hospodářské a ekonomické krize – neboli strach z toho, že se bude opakovat situace ve 30. letech, která

následně vedla k politickému extremismu. Aby nedošlo k těmto černým scénářům, vznikla myšlenka zapojit Německo do programu spojení sil v oblasti ocelářství a oblasti těžby a zpracování uhlí jako zástěrka k tomu mít ho tak raději v tomto průmyslovém odvětví pod kontrolou (např. jednalo se o důležitou oblast pro výrobu zbraní a válečnou technologii). Spoluprací několika zemí v oblasti ekonomiky a obchodu se pak mohla Evropa lépe vyrovnat s ekonomickou krizí a snažit se, aby poválečný stav nevedl k jejímu prohlubování. Všechny výše uvedené příčiny postupně vedly k myšlence spolupráce evropských zemí a následně k její integraci.

Na počátku, kdy se realizovaly tyto integrační myšlenky, však stálo vedle úspěšných i celá řada neúspěšných pokusů. Přibližně v polovině 20. století nastal „boom“ pokusů o vytvoření mezinárodních organizací, které by spojily státy v Evropě. Mnohé z nich nakonec nebyly vůbec realizovány. Za zmínku takového nerealizovaného projektu stojí např. pokus Winstona Churchilla, který v roce 1946 přišel s myšlenkou *Spojených států evropských*.³ Nebo neúspěšná *Společnost národů* (1919), která sice nějakou dobu fungovala, ale přesto se jí nepodařilo odvrátit 2. světovou válku. Na její vize poté navázala dodnes funkční Organizace spojených národů (1945).

O prvotní a jistě nejvýznamnější podnět úspěšného sjednocování evropského kontinentu se zasloužil **Robert Schumann**, tehdejší francouzský ministr zahraničních věcí, inspirován však představami **Jeana Monneta**⁴. Jean Monnet si jasně uvědomoval, že pro dosažení úspěchu je třeba ohraničit cíle na vymezené, psychologicky důležité oblasti a zavést společný rozhodovací mechanismus, na nějž by mohly být krok za krokem

---

³ Spojené státy evropské. *euroskop.cz* [online]. [cit. 2011-12-01]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8613/10951/clanek/spojene-staty-evropske>

⁴ významný a mezinárodně uznávaný francouzský ekonom a politik, toho času vedoucí Úřadu pro hospodářské plánování

přenášeny další a další pravomoci⁵. Na těchto myšlenkách byl vypracován dokument, který byl v tichosti (aby nedošlo k šíření nesouhlasných námitek) předán Robertu Schumannovi. Po jeho projevu ze dne 9. května 1950, v kterém se snažil obhájit a prosadit evropské integrační postupy, byl okamžitě návrh nadšeně přijat i německou stranou. V roce 1951 byla na základě tohoto popudu následně šesti státy podepsána smlouva o **Evropském společenství uhlí a oceli (ESUO)**.⁶

Ještě se však nedalo hovořit o volném pohybu osob jako takovém. Ten se začal formovat v následujících letech po přijetí tzv. Římských smluv v roce 1957, na základě kterých bylo založeno **Evropské hospodářské společenství (EHS)** jako podpora ekonomické integrace a **Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM)** jako nástroj pro mírové využití atomové energetiky. Následně začala Společenství fungovat jako celní unie a tzv. **společný trh** a postupně se utvářely čtyři základní svobody společného trhu – volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu⁷.

Další významnou událostí platnou od r. 1987 byl **Jednotný evropský akt (1986)**, který určuje vnitřní evropský trh jako volný trh, v jehož rámci jsou výše zmíněné čtyři svobody zajištěny. Volný pohyb osob se do té doby vztahoval jen na ekonomicky činné osoby (zaměstnance, podnikatele, živnostníky). Za pomoci tří přijatých směrnic⁸

---

⁵ PASCAL, F. *Nová idea pro Evropu: Schumanova deklarace*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2000, str. 12

⁶ Zakládajícími státy byly: Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko. Platnost ESUO byla smlouvou vytyčena na 50 let, proto v roce 2002 vypršením této smlouvy zaniklo.

⁷ TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 20

⁸ směrnice Rady č. 90/364/EHS ze dne 28. června 1990, o právu pobytu osob žijících z nezávislých příjmů, směrnice Rady č. 90/365/EHS ze dne 28. června 1990, o právu pobytu placených a neplacených pracovníků po skončení jejich profesní činnosti, směrnice Rady č. 93/96/EHS ze dne 29. října 1993, o právu pobytu studentů

se dle očekávání tento okruh úspěšně rozšířil i na studenty, důchodce a osoby žijící z nezávislých příjmů.

2.2 Pohyb v schengenském prostoru

Důležité a pro volný pohyb osob zcela zásadní se pak staly **Schengenské dohody**⁹. Ty umožnily zrušení kontrol na vnitřních hranicích a zajistily tak plynulost přeshraničního pohybu.

Schengenský prostor je tvořen vnitřním územím státy EU (kromě Velké Británie a Irska – neratifikovaly Schengenské dohody) a některých států mimo EU¹⁰, kde se neuskutečňují kontroly na vnitřních hranicích. Odstranění vnitřních hraničních kontrol znamená, že při překračování vnitřních hranic mezi schengenskými členskými státy již není nutné prokazovat se cestovním pasem nebo průkazem totožnosti. To však neznamená, že osoby takto překračující vnitřní hranice nemusí mít u sebe průkaz totožnosti. Jejich povinností je tento doklad na vyžádání předložit. S tímto „otevřením“ hranic bezpodmínečně souvisí spolupráce států v oblasti bezpečnostních složek a vnější kontroly zboží a osob – tzv. *kompensační opatření*.

---

⁹ *Schengenská dohoda o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích* (1985) – podstata spočívala ve zrušení kontroly přepravních dokladů a pro osoby zavedení zelených disků s nápisem „nic k proclení“ (kontroly těchto přepravujících se osob byly jen namátkové). Dále první dohoda zaručila do budoucna právním aktem tyto kontroly na vnitřních hranicích zcela zrušit. To se stalo na základě druhé Schengenské dohody – *Úmluva k provedení Schengenské dohody ze 14. 6. 1985 o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích* (1990)

¹⁰ Norsko, Island a Švýcarsko (ve zvláštním režimu)

2.3 Maastrichtská smlouva a zavedení pojmu občanství Unie

Jelikož později již nešlo jen o ekonomické aspekty Evropského hospodářského společenství, došlo k jeho přejmenování na **Evropské společenství**¹¹. Stalo se tak na základě tzv. **Maastrichtské smlouvy (1992)** - Smlouvy o Evropské unii (dále SEU), která vstoupila v platnost téměř po dvouletém ratifikačním procesu 1. listopadu 1993. Ještě blíže k lidem samotným se měl volný pohyb osob přiblížit zavedením pojmu *občanství EU*, které bylo řešeno ve člancích 17 – 22 smlouvy o Evropském společenství (dále SES), přičemž článek 17 této smlouvy definoval pojem občanství Evropské unie následovně: „...*Každá osoba, která má státní příslušnost členského státu, je občanem Unie. Občanství Unie doplňuje státní příslušnost členského státu, ale nenahrazuje ji.*“ Z toho vyplývá, že každý občan Unie má nyní teoreticky dvě občanství – občanství státu, jehož je příslušníkem a občanství Unie. Další články SES přinášejí občanům Unie také nová důležitá práva – právo volit a být volen v obecních volbách v členském státě, v němž má bydliště, ale jehož není státním příslušníkem, za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu (čl. 19 SES), právo na diplomatickou nebo konzulární ochranu kterýmkoli členským státem na území třetí země, kde členský stát, jehož je občan státním příslušníkem, nemá své zastoupení (čl. 20 SES) a petiční právo k Evropskému parlamentu (čl. 21 SES)¹².

Po přijetí Maastrichtské smlouvy nebylo vše dokonalé a některé záležitosti bylo potřeba ještě dopracovat. Proto přišla **Amsterodamská smlouva (1997)**, která pozměnila SEU i SES společně s některými dalšími souvisejícími akty. Kromě zesílení pravomocí v justiční spolupráci, došlo

---

¹¹ Srv. TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 21

¹² *Evropské právo: základní dokumenty ve znění Lisabonské smlouvy*. Ostrava: Sagit, 2010, roč. 2010, č. 764, str. 8

také např. k začlenění tzv. *schengenského acquis* (tj. první schengenská dohoda z r. 1985 a druhá schengenská dohoda z r. 1990 a další přijaté akty jejich výborem) do práva ES a EU.

Dalším významným dokumentem v historii integrace byla **Smlouva z Nice (2000)**, která měla především za úkol přizpůsobit institucionální strukturu ES/EU deseti nově přistupujícím zemím včetně ČR v roce 2004.

2.4 Lisabonská smlouva

Vývoj evropské integrace prozatím završilo přijetí tzv. **Lisabonské smlouvy (2007)**, která je úspěšným pokusem po návrhu **Smlouvy o ústavě pro Evropu**¹³. Obě smlouvy byly velmi diskutovaným tématem, ale nakonec to byla právě Lisabonská smlouva, která byla po nelehkém průběhu ratifikována všemi 27 zeměmi EU a účinnosti tak nabyla až 1. prosince 2009. Základním posláním Lisabonské smlouvy je posílení hodnot a cílů Evropské unie, jak je uvedeno v preambuli tohoto dokumentu. Podrobněji se Lisabonské smlouvě v souvislosti s volným pohybem osob a pracovních sil budu věnovat v následující kapitole.

Na konci této kapitoly bych ještě chtěla pobídnout k zamyšlení se nad integrací Evropy a v jejím kontextu nad volným pohybem osob ve světovém měřítku. EU bývá považována za předstupeň federace, ale nelze o ní hovořit jako o čisté federaci, neboť má prvky i konfederace. V porovnání s tím např. Spojené státy americké fungovaly nejprve jako konfederace, ze které pak později vznikla jednotná federace. Považuji za důležité si uvědomit, že s takovouto formou integrace a s tím spojenou

---

¹³ Ratifikační proces vyžadoval souhlas všech členských států. Ztroskotal na neúspěšných referendech ve Francii a Nizozemsku.

migrací a spoluprací, jakou můžeme spatřovat mezi státy EU, se jinde na světě neseťkáme.

3. ÚPRAVA VOLNÉHO POHYBU OSOB V KONTEXTU LISABONSKÉ SMLOUVY

Lisabonská smlouva, která nabyla účinnosti dne 1. prosince 2009, přináší celou řadu zásadních změn, které zasáhly až do nejzákladnější struktury tehdejšího Evropského společenství. Jejím přijetím došlo i ke změně některých terminologických názvů. Např. Název „Evropské společenství“ byl nahrazen názvem „Evropská unie“, neboť se Evropské společenství přetransformovalo do Evropské unie, která tak přejala i jeho právní subjektivitu. Do té doby tedy sama EU nedisponovala právní subjektivitou a mezinárodní smlouvy byly uzavírány s Evropským společenstvím. Změna v pojmech nastala i v oblasti práva, kdy „komunitární právo“ a „právo Evropského společenství“ se nyní nazývá „právem EU“¹⁴.

Dále přijetím Lisabonské smlouvy došlo ke změně dvou zakládajících smluv EU, a sice Smlouvy o Evropské unii (SEU) a Smlouvy o založení Evropského společenství (SES), která byla zároveň přejmenovaná na Smlouvu o fungování Evropské unie (SFEU), naopak Evropskému společenství pro atomovou energii žádnou změnu nepřinesla¹⁵.

Tyto smlouvy (SEU a SFEU) jsou ve znění Lisabonské smlouvy poněkud obsáhlejší a často se obsahově prolínají, což způsobuje nepřehlednost. Tento „dualismus“ si můžeme ukázat právě na příkladu již zmiňované právní subjektivity Unie. Např. to, že EU má právní subjektivitu, nalezneme ve SEU v čl. 47, ale konkrétní rozsah této

---

¹⁴ Srv. TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 28

¹⁵ Srv. SKALICKÁ, H. Lisabonská smlouva. *DEx. - Daňový expert (Wolters Kluwer ČR, a. s.)*. 2010, č. 3. DOI: LIT3691CZ.

subjektivity nalezneme až ve SFEU v čl. 335. Z toho vyplývá, že SEU upravuje spíše koncepční záležitosti EU, kdežto SFEU řeší už vlastní věcné činnosti fungování EU, proto je také SFEU mnohem obsáhlejší než SEU¹⁶.

Co se týče volného pohybu osob, z ustanovení SEU vyplývá, že „*Unie poskytuje svým občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva bez vnitřních hranic, ve kterém je zaručen volný pohyb osob ve spojení s vhodnými opatřeními týkajícími se ochrany vnějších hranic, azylu, přistěhovalectví a předcházení a potírání zločinnosti.*“ (článek 3 SEU)¹⁷. Ve SFEU je volný pohyb osob rozdělen do dvou kapitol: Kapitola 1 – pracovníci (čl. 45 – 48) a Kapitola 2 – právo usazování (čl. 49 – 55)¹⁸. Z toho tedy vyplývá, že do volného pohybu osob patří i právo na usazování a to v tom smyslu, že je zakázáno omezovat svobodu usazování příslušníka jednoho členského státu na území jiného členského státu. Z druhého odstavce pak vyplývá, že toto právo platí nejen pro právnické osoby, ale i osoby samostatně výdělečně činné, tedy živnostníky.

Významné je v souvislosti s přijetím Lisabonské smlouvy také to, že **Listina základních práv EU**, která existuje již od prosince r. 2000 a nebyla do té doby závazná¹⁹, je od Lisabonské smlouvy začleněna do primárního práva EU. Ze článku 6 odst. 1 SEU ve znění Lisabonské smlouvy vyplývá: „*Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince 2000, ve znění upraveném dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, jež má stejnou právní*

---

¹⁶ Srv. TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 40-41

¹⁷ *Evropské právo: základní dokumenty ve znění Lisabonské smlouvy*. Ostrava: Sagit, 2010, roč. 2010, č. 764, str. 103

¹⁸ *Evropské právo: základní dokumenty ve znění Lisabonské smlouvy*. Ostrava: Sagit, 2010, roč. 2010, č. 764, str. 10-12

¹⁹ jelikož nebyla postavena na stejnou úroveň jako Smlouvy (SEU a SFEU)

sílu jako Smlouvy.“ Listina EU má tedy od 1. prosince 2009 stejnou právní sílu jako SEU či SFEU, avšak Listina EU nerozšiřuje pravomoci EU upravené smlouvami, tzn., že se nevztahuje na vnitrostátní otázky EU²⁰. Z názvů jednotlivých kapitol Listiny pak vyplývá, jakých oblastí práv se dotýká: *Důstojnost, Svobody, Rovnost, Solidarita, Práva Občanů EU, Spravedlnost.* Článek 15 Listiny pojednává o právu svobodné volby povolání a právu pracovat. V odstavci 1 tohoto článku se píše následující: *„Každý má právo pracovat a vykonávat svobodně zvolené nebo přijaté povolání.“* Odstavec 2 potom stanoví, že: *„Každý občan Unie může svobodně hledat zaměstnání, pracovat, usadit se nebo poskytovat služby v kterémkoliv členském státě.“* Následující článek 16 hovoří o tom, že *„svoboda podnikání se uznává v souladu s právem Unie a vnitrostátními zákony a zvyklostmi“.*

---

²⁰ Srv. TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy.* 6. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 297

4. ÚPRAVA VOLNÉHO POHYBU OSOB V RÁMCI SEKUNDÁRNÍHO PRÁVA EU

Lisabonská smlouva zásadně změnila koncept EU. Např. nahradila pojmy „komunitární právo“ a „právo ES“ pod jednotné pojmenování „právo EU“. Níže vysvětlím především pojmy primární a sekundární právo, směrnice a nařízení. Vzhledem k tomu, že oblast volného pohybu osob je řešena mnoha sekundárními právními akty, nejdříve vysvětlím jejich podstatu a rozdíly, abych pak v závěru uvedla ty nejvýznamnější pro oblast volného pohybu osob.

4.1 Primární právo

Podle Vladimíra Týče jsou akty členských států prvotním pramenem základních pravidel, na nichž Unie spočívá, a vzhledem k tomu, že jde o akty států jakožto subjektů mezinárodního práva, označuje se právo takto vzniklé jako primární právo Unie²¹. Řadíme sem především zakládající (zřizovací) smlouvy, smlouvy o přistoupení, ale také např. mezinárodní smlouvy, které spolu uzavírají členské státy a které jsou mimo rámec kompetencí samotného Společenství (tzv. subsidiární smlouvy). Za základ primárního práva jsou považovány následující zřizovací smlouvy:

- **Pařížská smlouva** – Smlouva o zřízení Evropského společenství uhlí a oceli, přijata 1951, účinná 1952. Hlavní význam spočíval v koncepci nadstátního rozhodování o výrobě oceli a těžbě uhlí a jejich obchodu.

---

²¹ TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 77-78

- **Římské smlouvy** – Smlouva o zřízení Evropského hospodářského společenství a Smlouva o zřízení Evropského společenství pro atomovou energii, přijaté 1957, účinné 1958. Kladly důraz na budování společného trhu.
- **Slučovací smlouva** – Úmluva o některých orgánech společných Evropským společenstvím, přijata 1965, účinná 1967.
- **Jednotný evropský akt** – přijat 1986, účinný 1987. Přinesl koncepci jednotného vnitřního trhu (prostoru bez vnitřních hranic) jako další stupeň společného trhu.
- **Maastrichtská smlouva** – Smlouva o Evropské unii, přijata 1992, účinná 1993. Tato smlouva přinesla několik radikálních změn, rozšíření základních svobod, tři pilíře, pojem „Unie“, apod. Vzrostl politický význam EU.
- **Amsterodamská smlouva** – Smlouva o revizi Maastrichtské smlouvy o Evropské unii, přijata 1997, účinná 1999. Její hlavní přínos je v oblasti justiční spolupráce. Došlo i k rozvoji schengenského systému.
- **Smlouva z Nice** – přijata 2000, účinná 2003. Přizpůsobila systém EU na přistoupení dalších deseti nových členských států.
- **Lisabonská smlouva** – přijata 2007, účinná 2009. Zánik Evropského společenství, od té doby už jen EU s vlastnostmi ES. EU získala právní subjektivitu, Listina zase závaznost.

4.2 Sekundární právo

Do sekundárního práva pak patří právní akty vytvořené samotnými orgány EU na základě práva primárního. Výčet druhů těchto právních aktů Unie nalzáme v článku 288 SFEU.

4.2.1 Nařízení

Nařízení je obecně závazné pravidlo, které přímo zavazuje všechny – jak členské státy, tak jednotlivce, a vyznačuje se přímým účinkem²². To, že je nařízení závazné přímo, znamená, že je přímo účinné ve všech státech Unie a není třeba ho přijímat zákonodárným procesem v každém členském státě. U nařízení je třeba si pamatovat, že práva a povinnosti jsou přímo vymahatelné. Nařízení se vyskytují méně často než směrnice.

4.2.2 Směrnice

Směrnice na rozdíl od nařízení má obecný charakter a zavazuje pouze ty, kterým je určena. Nesměřuje vůči jednotlivcům, nýbrž vůči členským státům. Směrnice obsahuje určitý cíl, jehož má být dosaženo, a státy si mohou postup či metody k jeho dosažení zvolit podle svého. Státy mají povinnost ve stanovené lhůtě směrnici řádně implementovat do svého právního řádu takovým způsobem, jakým to v daném státě chodí - např. přijetím zákona, vyhlášky. Pokud tak ve stanovené lhůtě neučiní, nese za to příslušný stát následky např. uložení pokuty nebo takováto řádně neimplementovaná směrnice může získat nepřímý účinek (tzn., že i když nebyl neimplementací směrnice vnitrostátní předpis změněn, musí být interpretován v jejím smyslu);

---

²² Podle Vladimíra Týče přímý účinek znamená to, že se jednatlivec může přímo dovolávat přímo účinné normy existující nad rámec vnitrostátního práva a soud nebo jiný státní orgán povinně tuto normu musí aplikovat.

pokud neimplementací vznikne jednotlivci škoda, odpovídá za ni příslušný stát²³.

4.2.3 Rozhodnutí

Rozhodnutí je individuální akt směřující vůči konkrétnímu adresátovi. Zavazuje pouze toho, komu je určeno. Takovýmto adresátem může být nejen členská země, orgán EU, ale i jednatel. Typickým příkladem individuálních rozhodnutí jsou rozhodnutí Komise v oblasti ochrany hospodářské soutěže (rozhodnutí o přípustnosti fúze podniků, o přípustnosti státní podpory apod.).²⁴

4.2.4 Doporučení a stanoviska

Doporučení a stanoviska jsou právně nezávazná. Za jejich porušení nehrozí sankce. Doporučení je vyjádření nějakého postupu. U stanoviska jde o jakýsi nezávazný názor instituce EU, kterým odpovídá na určitou otázku.

4.2.5 Nejvýznamnější sekundární akty týkající se volného pohybu osob

Jak vyplývá z výše uvedeného, právní podstatu volného pohybu osob nalzáme v aktech primárního práva. To je však jen obecný základ, který byl v minulých letech hojně rozšířen o mnohé akty sekundárního práva. Konkrétní pravidla, která upravují svobodu volného pohybu osob, jsou vymezena velkým počtem směrnic a nařízení. Jedná se o následující.

---

²³ Srv. TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 80

²⁴ TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 81

Významná nařízení týkající se volného pohybu osob:

- nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství;
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení;
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční přechod);
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 265/2010 ze dne 25. března 2010, kterým se mění Úmluva k provedení Schengenské dohody a nařízení (ES) č. 562/2006, pokud jde o pohyb osob s dlouhodobým vízem.

Významné směrnice týkající se volného pohybu osob:

- směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny;
- směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajících rezidenty;
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států²⁵;

---

²⁵ která nahradila směrnice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS, 93/96/EHS

- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 6. července 2005 o uznávání odborných kvalifikací;
- směrnice Rady 2006/100/ES ze dne 20. listopadu 2006, kterou se z důvodu přistoupení Bulharska a Rumunska upravují některé směrnice v oblasti volného pohybu osob.

Významná rozhodnutí týkající se volného pohybu osob:

- rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 2241/2004/ES ze dne 15. prosince 2004 o jednotném rámci Společenství pro průhlednost v oblasti kvalifikací a schopností (Europass);
- rozhodnutí Rady č. 779/2010/EU ze dne 14. prosince 2010 o žádosti Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, aby se na ně vztahovala některá ustanovení schengenského acquis týkající se zřízení Evropské agentury pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

5. ROZHODOVACÍ ČINNOST ESD A SDEU VE VĚCECH VOLNÉHO POHYBU OSOB

V této kapitole představím nejvýznamnější rozsudky Soudního dvora Evropské unie (před Lisabonskou smlouvou se jednalo o Evropský soudní dvůr, dále ESD) v oblasti volného pohybu osob, neboť jsou to právě rozsudky Soudního dvora, které upřesňují a dále rozšiřují oblast práva primárního a sekundárního a de facto i vytváří právní rámec a podstatu. Jedná se o důležitá precedenční rozhodnutí, která tvoří vzorec pro budoucí rozhodování v obdobných případech, kterými se může Soudní dvůr zabývat.

Tyto rozsudky definovaly např. pojem „pracovník“ (viz dále), který se v základních smlouvách EU nevyskytuje. Mnohé z nich se také věnují rodinným příslušníkům pracovníka, studentům a důchodcům jakožto osob ekonomicky neaktivních. Další neopomenutelnou oblastí jsou rozsudky týkající se zákazu diskriminace.

V souvislosti s možností ucházet se o pracovní místa v jiných členských státech bylo nezbytné, aby byla přijata opatření, která by umožnila uznávat vysokoškolské diplomy dosaženého vzdělání v jiném členském státě, než ve kterém byl tento diplom získán. Bez uznání diplomu dotyčná osoba musela absolvovat celý proces zkoušek a certifikací znovu, i když už je jednou úspěšně složila. Tím byla příslušná osoba jakýmsi způsobem diskriminována.

5.1 Rozsudky definující pojem „pracovník“

Každý stát sice může mít ve svém vnitrostátním právu pro pojem „pracovník“ svou vlastní definici, tato definice však nemůže být v žádném případě použita pro význam „pracovníka“ v komunitárním právu, v právu EU. ESD to jasně stanovil v rozsudku **Levin** (rozsudek ESD ve věci 50/81 D. M. Levin v. Ministerstvo spravedlnosti Nizozemska, z 23. 3. 1982,

SbSD 1982, 1035²⁶). Jednalo se o britskou státní příslušnici a manželku občana třetího státu, která v r. 1978 požádala o povolení k pobytu v Holandsku. Tato žádost jí byla však zamítnuta. V odůvodnění bylo uvedeno, že udělení pobytového povolení by bylo v rozporu s obecným zájmem, neboť žadatelka nevykonávala od r. 1978 žádnou výdělečnou činnost a z tohoto důvodu tedy nemůže být považována za „zvýhodněnou občanku EHS“²⁷. V opravném prostředku se pak paní Levinová hájila tím, že společně s manželem mají dostatečný majetek a příjem k tomu, aby mohli uspokojit svoji výživu. Opravný prostředek nebyl vyřešen ve stanovené lhůtě, a tak se paní Levinová rozhodla podat žalobu na vydání povolení k pobytu proti Ministerstvu spravedlnosti k tamnímu soudu. Uvedla také, že tím usiluje též o povolení k pobytu pro svého manžela. Při řešení této složité situace místní soud požádal ESD o zodpovězení několika otázek. Mimo jiné v jedné z odpovědí ESD právě uvedl, že pojem „pracovník“ nemůže být definován odkazem na právní předpisy členských států.

Podle ESD musí pracovník dodržet čtyři podmínky:

- občanství EU;
- výkon závislé činnosti (odlišení od podnikatele);
- provádění činnosti za úplatu;
- činnost musí být prováděna v jiném členském státě, než je pracovník občanem²⁸.

---

²⁶ TICHÝ, L. a kol. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, str. 627

²⁷ Srv. TICHÝ, L. a kol. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, str. 628

²⁸ Srv. ŠLOSARČÍK, I. *Politický a právní rámeček evropské integrace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, str. 266

ESD svými rozsudky pojem pracovníka a zároveň i svobodu volného pohybu pracovníků začal široce vymezovat. V mnohých sporech překvapivě uznal, že o pracovníka jde - např. v rozsudku **Bosman** (rozsudek ESD ve věci C-415/93 Union Royale belge des sociétés de football association ASBL aj. v. Jean-Marc Bosman) se o profesionálním belgickém fotbalistovi hovoří jako o pracovníkovi.

Důležité bylo také stanovisko ESD v rozsudku **Hoekstra** (rozsudek ESD ve věci C-75/63 M. K. H. Hoekstra v. Bestuur der Bedrijfsvereniging voor Detailhandel en Ambachten), kdy za pracovníka je považován i ten, kdo v daném okamžiku nepracuje, ale má předpoklady k tomu práci vykonávat. K tomu se váže i situace, kdy takovýto pracovník přijde o práci a v době, kdy si novou práci hledá, je stále za pracovníka považován.

5.2 Zákaz diskriminace

V současnosti nalezneme ustanovení vztahující se k diskriminaci v čl. 45 odst. 2 SFEU, kde je stanoveno: „*Volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky.*“ Z toho vyplývá, že si členské státy např. nemohou zakazovat výkon určitého povolání pracovníkem jiného členského státu, nemohou pro pracovníka jiného členského státu stanovovat jiné přijímací podmínky apod.

Zajímavý příklad diskriminace si můžeme ukázat na případu **Walrave a Koch** (rozsudek ESD ve věci 36/74 B. M. O. Walrave a E. J. N. Koch v. Mezinárodní cyklistický svaz, Královská holandská unie cyklistů a Španělská cyklistická federace, z 12. 12. 1974, SbSD 1974, 1405). Holanďané Walrave a Koch patřili mezi nejlepší profesionální dráhové vodiče na světě. Ve stanovách týkající se Mistrovství světa uvedl

Mezinárodní cyklistický svaz, že vodič a závodník musí být stejné státní příslušnosti. Walrave a Koch nabídli své služby cyklistům Belgie a Německa. Z tohoto pohledu by podle stanov nemohli těmto belgickým a německým závodníkům dělat vodiče, neboť byli jiné státní příslušnosti. Tyto položky ve stanovách oba chápali jako diskriminaci na základě státní příslušnosti, a proto podali žalobu proti Mezinárodnímu cyklistickému svazu, aby byla prohlášena neplatnost těchto položek ve stanovách²⁹.

Z následného řízení u ESD pak z výroku rozsudku vyplynulo, že se příslušný článek nevztahuje jen na právní akty státních orgánů, ale také na tyto stanoviny Mezinárodního cyklistického svazu jako zaměstnavatele, neboť šlo o kolektivní úpravu v oblasti výkonu práce a poskytování služeb.

V Evropské unii je zakázána jak přímá, tak nepřímá forma diskriminace. Přímá diskriminace na základě státní příslušnosti by zahrnovala například kvóty pro maximální počet cizích občanů EU na pracovním trhu příslušného státu, jejich maximální procentuální podíl v jednotlivých oborech, nebo dokonce zákaz výkonu některých profesí občany jiných států EU.³⁰ Nepřímou diskriminaci pak lze vysvětlit na příkladu, kdy italské univerzity sepisovaly s lektory cizích jazyků pracovní smlouvy na dobu určitou a s ostatními vyučujícími smlouvy na dobu neurčitou. Roli nehrálo ani to, že jako jazykoví lektoři byli v menším počtu zaměstnáváni i Italové.

Občan EU nesmí být taktéž diskriminován v personálních záležitostech např. v oblasti odměňování, zaměstnaneckém vzdělávání, školení, ale i v pravidlech stanovených pro propouštění apod. V této

---

²⁹ Srv. TICHÝ, L. a kol. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, str.631-633

³⁰ ŠLOSARČÍK, I. *Politický a právní rámec evropské integrace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, str. 267

souvislosti Evropská unie taktéž netoleruje oblast diskriminace vyplácení stejné odměny za stejnou práci bez rozlišení, zda je vykonávána mužem nebo ženou.

5.3 Uznávání dosaženého vzdělání v jiné členské zemi

S výkonem práce v zahraničí a v podstatě i s diskriminací souvisí podle mého názoru i oblast uznávání diplomů z dosaženého vzdělání. Každého potenciálního migrujícího pracovníka zajímá to, zda příslušná země akceptuje jeho již dosažené vzdělání a nějakým způsobem jej uznává. Na některých pracovních pozicích je totiž vyžadována určitá kvalifikace či dosavadní praxe. V západní Evropě se například můžeme setkat s tím, že u nás udělovaný titul Mgr. tu není známý, neboť se zde za obdobné dosažení studia uděluje obvykle titul M.A.³¹ Členitou oblast sekundárních aktů upravujících uznávání diplomů a jiných dokladů sloučila směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/36/ES o uznávání profesních kvalifikací. Je důležité podotknout, že podle této směrnice nelze uznávat diplomy, které byly uděleny vzdělávacími institucemi či školami mimo EU.

5.4 Omezení volného pohybu osob

Podle článku 45 odst. 3 a článku 51 SFEU mohou členské státy uplatnit omezení volného pohybu osob z taxativně vyjmenovaných důvodů, které by negativně ovlivňovaly tři oblasti: *veřejný pořádek, veřejnou bezpečnost či*

---

³¹ Srv. ŠLOSARČÍK, I. *Politický a právní rámec evropské integrace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, str. 272

ochranu zdraví. Nejvíce problémů přinesla oblast veřejného pořádku, neboť mohl být jako neurčitý pojem chápán velice široce.

V případě **Van Duyn** (rozsudek ESD ve věci 41/74 Van Duyn v. Home Office, ze 4. 12. 1974, SbSD 1974, 1337) se vycházelo z toho, že Ministerstvo vnitra velké Británie nepovolilo vstup do země nizozemské státní příslušnici Van Duyn z důvodu ochrany veřejného pořádku. Ten by ohrožovala výkonem zaměstnání jako sekretářka scientologické církve, jejíž činnost je ve Velké Británii považována za škodlivou pro společnost a veřejný pořádek (není však zákonem zakázána). Z rozsudku vyplynulo, že ačkoliv vlastním občanům, kteří by podobné zaměstnání chtěli přijmout, členský stát toto omezení neukládá (nemůže totiž svého vlastního příslušníka zbavit práva na vstup a pobyt na svém území), může toto omezení uplatnit vůči jiným státním příslušníkům, považuje-li toto na svém území za společensky škodlivé (nikoliv však nezákonné), přičemž ohrožení veřejného pořádku musí být skutečné a dostatečně závažné. Ve věci **R v. Bouchereau** (30/77) Soudní dvůr dodal, že ohrožení veřejného pořádku se musí dotýkat základních zájmů společnosti.³²

Z odůvodnění rozsudku v případě **Calfa** (rozsudek ESD ve věci C-348/96, Donatella Calfa v. Arios Pagos, z 19. 1. 1999, Sb. SD 1999, 8), kdy šlo o italskou státní příslušnici, která navštívila Řecko jako turistka a která zde porušila řecký protidrogový zákon. Za držení drog byla odsouzena k trestu odnětí svobody na tři měsíce a k trestu doživotního vyhoštění ze země. Vyplynulo, že tento protidrogový zákon a jemu podobné jsou chápány jako překážka nejen volného pohybu služeb, ale i volného pohybu pracovníků a svobody podnikání, na kterou nemůže být kladena výjimka omezení z důvodu veřejného pořádku. Z tohoto vyřešení případu vyplynulo, že to, že paní Calfa získávala a měla u sebe zakázané drogy pro vlastní potřebu, nemůže být důvodem k jejímu doživotnímu vyhoštění ze země.

---

³² TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 183

Veřejná bezpečnost a ochrana zdraví jsou už na rozdíl od veřejného pořádku pojmy snadnějšími k pojmenování. Jak vyplývá ze směrnice č. 2004//38/ES, čl. 29 omezení pohybu osob z jiného členského státu mohou nemoci „s *epidemickým potenciálem definovaným odpovídajícími akty Světové zdravotnické organizace a jiné nakažlivé parazitické nemoci, pokud se na ně vztahují ochranná opatření používaná na státní příslušníky hostitelského členského státu*“.

5.5 Zaměstnávání ve veřejné službě

Podle čl. 45 odst. 4 SFEU se ustanovení tohoto článku týkajícího se volného pohybu pracovníků nepoužije pro zaměstnání ve veřejné správě. Důležitým v této oblasti byl soudní spor **Komise v. Belgie**.

V Belgii byla v 70. letech kladena podmínka belgického občanství pro zaměstnání u místních úřadů či veřejných institucí. Vycházeli tak ze své ústavy, podle které pracovat v ozbrojených složkách a ve veřejné správě smí jen občané Belgie. Přitom se v těchto konkrétních případech, které jako stížnosti přicházely ke Komisi, jednalo i o taková pracovní místa jako např. údržbář, strojvedoucí na železnici (státní), elektrikář, zdravotní sestry ve státních nemocnicích apod. Na těchto pracovních pozicích však nedocházelo k vlastnímu výkonu státní moci, a tudíž se jednalo o diskriminaci na základě státní příslušnosti. Navzdory tomu, že v tomto byla Belgie podporována Francií, Velkou Británií či SRN, bylo rozsudkem ESD rozhodnuto, že je třeba tento odstavec 4 čl. 45 SFEU chápat tak, že zaměstnanec ve veřejné správě je ten, kdo vykonává vlastní výkon státní moci a zajišťuje obecné státní zájmy.

Obdobně byly řešeny další spory, proto se Komise rozhodla tento odstavec doplnit konkrétním výčtem oblastí státní správy, na které se

nevztahuje. Patří sem zdravotnictví, školství, nevojenské výzkumné ústavy a instituce pověřené správou obchodních služeb.

5.6 Svoboda usazování

Co se týče svobody usazování (tj. možnosti právnických i fyzických osob na vlastní riziko vykonávat nezávislou činnost na území jiného členského státu) platí zde stejné principy zákazu přímé i nepřímé diskriminace i omezení na oblast veřejné správy.

Jako příklad přímé diskriminace můžeme uvést situaci, kdy by členský stát zakazoval vůči jiným státním příslušníkům nějakou podnikatelskou činnost. Naopak nepřímou diskriminaci si vysvětlíme na případu **Klopp** (rozsudek ESD ve věci 107/83 Ordre des avocats au barreau de Paris v. Onno Klopp, z 12. 7. 1984, SbSD 1984, 2971). Německý státní příslušník pan Onno Klopp chtěl vedle své advokátní kanceláře v Německu provozovat další advokátní kancelář ve Francii. Zde však existovaly právní předpisy zakazující, aby advokát měl více než jednu kancelář. Při sporu pak nejvyšší soud požádal ESD o vyjádření, zda tyto předpisy nejsou v rozporu se svobodou usazování. ESD pak v rozsudku uvedl, že francouzský předpis tuto svobodu porušoval.³³

---

³³ další judikatura Rozsudek ESD ve věci Reyners 2/74 z 21. července 1974, Rozsudek ESD ve věci Thieffry 71/76 z 28. dubna 1977 a další

6. TEORIE A PRAXE EVROPSKÉHO PORTÁLU PRACOVNÍ MOBILITY - EURES

Vstupem do Evropské unie (1. května 2004) se Česká republika také automaticky zapojila do sítě Evropské služby zaměstnanosti, zřízené Evropskou komisí v roce 1993. Cílem této služby je podpora pracovní mobility jako jedné ze čtyř základních svobod Evropské unie - volného pohybu osob v členských zemích EU, v zemích Evropského hospodářského prostoru (Norsko, Island a Lichtenštejnsko) a ve Švýcarsku. S migrací obyvatelstva úzce souvisí program EURES. Stejně jako v České republice, tak i v dalších zemích EU žijí občané, potenciální migranti, ochotní odejít pracovat a žít v zahraničí. Pro správné rozhodnutí k odchodu, migraci reálnou, potřebují mnoho informací a mohou narazit na počet překážek. Právě tyto migrační bariéry, o kterých budeme hovořit dále, by měl program EURES pomoci překonávat a odstraňovat.

6.1 Migrace a mobilita

Dříve, než se dostaneme k samotnému programu EURES a jeho významu pro pracovní mobilitu, shrňme si základní pojmy, se kterými budeme pracovat, tedy pojmy migrace a mobilita, jejich důvody a základní druhy z hlediska např. prostorového, časového, a také okolnosti, které migraci podporují nebo jí brání.

Migrace je forma prostorové mobility mezi dvěma územními jednotkami, která znamená trvalou změnu pobytu tj. změnu (stálého, obvyklého) bydliště. Jen taková změna je skutečnou migrací a je třeba jí proto odlišovat od ostatních

forem prostorového pohybu, jež nevedou k trvalé změně bydliště, ale jen dočasné: dojíždka, vyjíždka a cestování.³⁴

Mobilita tedy představuje spíše schopnost, vůli k pohybu, zatímco migrace samotnou aktivitu. Díváme-li se tedy na službu EURES, měli bychom hovořit spíše o podpoře mobility, skutečná migrace, tedy změna stálého bydliště, by měla být jejím výsledkem.

V současné EU lidé migrují nejčastěji z důvodů ekonomických – za lepší práci, pracovními podmínkami, uplatněním. Další důvody mohou být osobní (založení rodiny) nebo politické (pronásledování z důvodů politického přesvědčení). Na tomto místě bychom mohli zmínit i faktor dobrovolnosti, tedy migraci nucenou a dobrovolnou čistě z vlastního rozhodnutí.

Podle charakteru a formy výkonu práce v zahraničí hovoříme o tzv. **pracovní migraci**, kterou můžeme dále rozdělit do několika skupin:

Pobídková migrace je migrací „kariérní“ - pracovník méně rozvinutého státu odchází do státu s vyšším životním standardem za výhodnou pracovní nabídkou s vyšším příjmem, možností pracovat na vrcholných projektech se špičkovým vybavením apod.

Naproti tomu *migrace poptávková* vychází výhradně z vlastní vůle potenciálního migranta pracovat v zahraničí. Některé členské státy bojují o jeho omezení kvůli obavám z přílivu levných pracovních sil. Argumenty jsou často obavy z růstu nezaměstnanosti, tlaku na snižování mezd a jiné.

U těch, co pracují a zároveň žijí v cílovém státu, hovoříme o tzv. *migraci pobytové*, kterou dále dělíme na krátkodobou (do 2 let) a dlouhodobou (více jak 2 – 3 roky).

---

³⁴ ROUBÍČEK, V. *Základní problémy obecné a ekonomické demografie*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2002, str. 168

Migrace dojížděková je realizována formou pravidelného dojíždění do zaměstnání, tzv. pendlování – místo pobytu pracovníka se nemění, do zaměstnání jezdí přes hranice sousedního státu (každodenně nebo v pravidelných např. týdenních intervalech).³⁵

6.2 Bariéry migrace

Uskutečňování migrace se do cesty staví tzv. migrační bariéry, které omezují či znemožňují záměr možného migranta migrovat. Dle jejich povahy rozlišujeme bariéry legislativní, administrativní, kulturní, sociální a individuální. Naprostá většina legislativních a administrativních bariér vychází z legislativy jednotlivých států a Evropské unie jako celku. Na nich také leží hlavní odpovědnost při jejich odstraňování. Patří sem především rozdíly v systémech daňových, systémech sociálního zabezpečení, uznávání vzdělání a kvalifikací a další.

K nejzásadnějším překážkám při vstupu do EU patří tzv. **přechodná období**. „*Přechodná období jsou prostředkem ochrany domácích trhů práce nejen původních, ale i nových členských států EU. Přístupová smlouva poskytuje České republice příležitost recipročně zavést podobná opatření vůči těm členským státům, které vůči ní přechodné období uplatňují, a chránit tak svůj trh práce před potenciálním nebo faktickým přílivem migrujících pracovníků. I v přechodném období však platí, že při obsazování volného pracovního místa mají občané EU přednost před občany z tzv. třetích zemí.*“³⁶

Maximální doba přechodného období může činit 7 let (2 + 3 + 2 roky, po každé z etap musí země požádat o prodloužení). Jestliže členský stát, který

---

³⁵ Srv. Vavrečková, J. Prognózy migračního potenciálu České republiky po rozšíření Evropské unie a metody jeho odhadu. 2005 Dostupné z: www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/29.pdf

³⁶ Přechodné období pro volný pohyb pracovníků [online]. 2010. [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1282#tab1>

přechodné období uplatňuje, zjistí v jeho průběhu, že není potřeba, má možnost ho zrušit dříve než vyprší jeho lhůta. České republice a státům, které vstoupily do EU v roce 2004, skončila maximální doba přechodného období 1. 5. 2011. Do tohoto data vůči nám omezení zahraničních pracovníků uplatňovaly Německo a Rakousko. Na druhou stranu Velká Británie, Irsko a Švédsko již od počátku možnosti zavést přechodná období nevyužily. Některé další členské státy, které je začaly uplatňovat, po prvních dvou letech uznaly, že nejsou potřebná, a tak od nich také upustily a nežádaly o prodloužení.

6.3 O čem je služba EURES a komu je určena?

Základním úkolem sítě EURES je poskytovat služby jak uchazečům a zájemcům o práci, tak i zaměstnavatelům, respektive všem občanům, kteří mají zájem využívat svého práva volného pohybu osob³⁷.

„Síť EURES, která vznikla v roce 1993, je výsledkem spolupráce Evropské Komise, veřejných služeb zaměstnanosti členských států EHP (zemí EU a Norska, Islandu a Lichtenštejnska) a dalších partnerských organizací. Do spolupráce v rámci sítě EURES je zapojeno také Švýcarsko. Síť EURES čerpá ze společných zdrojů členů EURES a partnerských organizací, díky čemuž může pracovníkům i zaměstnavatelům poskytovat vysoce kvalitní služby.“³⁸

EURES se tedy zaměřuje na dvě cílové skupiny:

- **Zájemce o práci** – tj. občané, kteří mají zájem o práci v EU/EHP či Švýcarsku a pro toto významné rozhodnutí potřebují informace či asistenci. Nejen v zemích EU žije mnoho občanů, kteří se například

---

³⁷ Srv. Služba EURES v Evropské unii a Evropském hospodářském prostoru. *portal.mpsv.cz* [online]. [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/eures/sit_eures

³⁸ Co pro Vás může EURES udělat?. *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=27&acro=eures&lang=cs>

vidinou lepších pracovních podmínek stávají potenciálními migranty, ale k přechodu na migraci reálnou potřebují ucelené informace a odbornou pomoc. Program EURES pomáhá tyto bariéry překonávat a odstraňovat.

- **Zaměstnavatele** – tzn. zaměstnavatele, kteří hledají vhodné kvalifikované pracovníky do svých firem. Zájemce ze zahraničí mohou najít na internetových stránkách EURES nebo na akcích pořádaných touto službou - např. Evropské dny pracovních příležitostí a další.

V České republice začala síť EURES fungovat ihned po vstupu do Evropské unie – 1. května 2004. Služby EURES jsou poskytovány dvěma způsoby - přímým kontaktem s poradci EURES, kteří sídlí na pobočkách Úřadu práce, nebo prostřednictvím webového portálu EURES.

Síť poradců EURES

Ve všech 31 zemích má síť k dispozici více než 800 poradců, kteří spolupracují s národními veřejnými službami zaměstnanosti. Jejich úkolem je poskytovat uchazečům o zaměstnání informace o mobilitě. „*V České republice je činnost poradců EURES koordinována a metodicky usměrňována řídicím týmem na národní úrovni sídlícím na Ministerstvu práce a sociálních věcí v Sekci politiky zaměstnanosti a trhu práce, v oddělení zahraniční zaměstnanosti v počtu 3 odborných pracovníků (projektový manažer, finanční manažer, IT expert) a 1 vedoucího oddělení zahraniční zaměstnanosti. Tímto organizačním opatřením je zajištěn jednotný přístup v systému řízení*“³⁹ jednotlivých poboček Úřadu práce, ale i sítě poradců EURES.

---

³⁹ Externí nezávislá evaluace sítě EURES v České republice 2007- 2010, zdroj Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Evropský portál pracovní mobility EURES

Portál pracovní mobility EURES můžeme rozdělit do šesti sekcí:

- 1) **EURES** – nalezneme zde základní informace a cíle sítě EURES.
- 2) **Můj EURES** – prostřednictvím této sekce se zájemci o práci mohou zaregistrovat a vytvořit si tak svůj profil, následně jim mohou být zasílána upozornění o nových pracovních místech dle jejich profilu na e-mail; zaměstnavatelé si v této sekci mohou vyhledávat uchazeče jim šité na míru, mohou si také uložit profil a nechat zasílat upozornění na e-mail⁴⁰.
- 3) **Zájemci o zaměstnání** – tato sekce naviguje zájemce o práci na příslušné odkazy portálu a popisuje, co všechno v rámci tohoto portálu mohou dělat.
- 4) **Zaměstnavatelé** – zde se dozvíte, co EURES nabízí zaměstnavatelům, jak si např. mohou vyhledat zaměstnance, jak vložit své nabízené místo na portálu apod.
- 5) **Život & práce** – je velmi zajímavou sekcí, můžete si zde vybrat cílovou zemi, do které se chystáte, a seznámit se s jejím pracovním trhem, životními podmínkami apod., ve většině případů jsou však údaje přeloženy jen v anglickém, německém či francouzském jazyce.
- 6) **Vzdělávání** – v této sekci najdete příležitosti vzdělání, podporu studování v zahraničí, o službě PLOTEUS (evropský portál příležitostí ke vzdělávání), apod.

---

⁴⁰ ke dni 1. 3. 2012 se na portálu EURES již zaregistrovalo 806060 uchazečů o práci a 26332 zaměstnavatelů

Sít' EURES mě svými cíli natolik zaujala, že jsem považovala za důležité se na ni po praktické stránce více zaměřit a ověřit si její fungování v praxi. Tomuto záměru se věnuji v následující sedmé kapitole.

7. PRAKTICKÁ ČÁST – PRŮZKUM

Po teoretickém seznámení se s možnostmi pohybu pracovních sil v EU a podpůrným programem EURES jsem se rozhodla zjistit situaci v České republice – jaký je mezi lidmi skutečný zájem o práci v zahraničí, co si od tohoto kroku slibují a zda se při těchto aktivitách setkali také se službou EURES a co si o ní myslí.

7.1 Cíl a hypotézy průzkumu

Na webových stránkách služby EURES a v jejích pravidelných ročenkách je služba prezentována jako velmi úspěšná, v nezávislé externí zprávě Národního vzdělávacího fondu je služba EURES dokonce hodnocena jako „vysoce uspokojivá“, což je v dané stupnici všeobecného hodnocení nejlepší možný výsledek⁴¹. Přesto, že bych měla patřit do cílové skupiny, na kterou by se služba EURES měla zaměřovat, ani já, ani nikdo v mém blízkém okolí, včetně těch, co již v zahraničí pracovali, o této službě neví. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla ověřit si na širším vzorku lidí kladné hodnocení služby EURES a zároveň zjistit, jaký je vůbec zájem lidí či motivace o práci v zahraničí. Na základě těchto skutečností jsem stanovila následující hypotézy.

Hypotéza č. 1

Největší zájem o práci v zahraničí budou mít lidé do 28 let, neboť mají nižší hranici individuálních migračních bariér jako např. jazyková vybavenost, strach ze změny.

Hypotéza č. 2

Povědomí o službě EURES je mezi potenciálními migrujícími pracovníky nízké.

---

⁴¹ viz příloha A

7.2 Metoda sběru dat a charakteristika výzkumného vzorku

Jako metodu sběru dat jsem zvolila formu dotazování prostřednictvím dotazníku. Vzhledem k šíři problému nebyli respondenti nijak specificky selektováni, jediným omezením byla věková hranice 18 let a více. Dotazníkem byli osloveni respondenti z různých částí České republiky.

Dotazník, který jsem sestavila, lze rozdělit do dvou částí. První část se zabývá zájmem o práci v zahraničí a důvody pro tuto změnu. Druhá rozsáhlejší část se již soustředí na službu EURES, její možnosti, přínosy, jakým způsobem by měla být propagována apod. Jedná se o dotazník anonymní s celkem sedmi otázkami, kdy odpovědi jsou nabízeny formou výběru z několika možností. Úkolem respondenta je viditelně označit variantu odpovědi, která nejlépe vystihuje jeho názor.

7.3 Sběr a zpracování údajů

Dotazník jsem vytvořila po seznámení se s teorií a programem EURES. Dotazování probíhalo od listopadu 2011 do konce ledna 2012. Dotazníky byly respondentům předkládány jednak v tištěné podobě, jednak byly zasílány elektronickou formou. Celkem odpovědělo 121 respondentů. Výsledek dotazování je zobrazen pomocí grafů, tabulek a textu.

7.4 Interpretace údajů

Výsledky jsou zpracovány procentuálně a to jak pro jednotlivé věkové kategorie, tak i pro celek bez rozdílu věku. Výstupy, které se týkají předem stanovených hypotéz 1 a 2 jsou zpracovány formou grafů

a tabulek. Další fakta týkající se zajímavých výsledků, které další otázky průzkumu přinesly, jsou popsány v textu. Průzkumu se zúčastnilo 121 respondentů, z nichž 47 bylo ve věkové kategorii 18 – 28, 40 respondentů ve věku 29 – 40 let a 34 ve věku 41 a více let.

Hypotéza č. 1

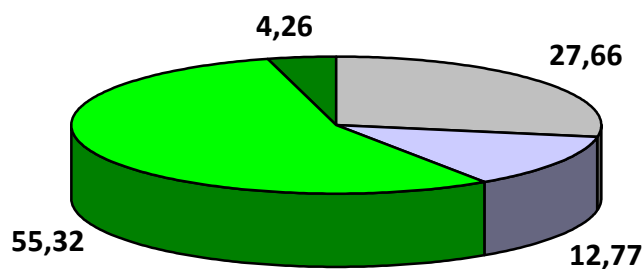
Největší zájem o práci v zahraničí budou mít lidé do 28 let, neboť mají nižší hranici sociálních a individuálních migračních bariér.

Této hypotézy se v dotazníku týkala především otázka č. 1:

V případě, že byste si hledali práci, zajímala by Vás i nabídka volných míst v zemích Evropské unie?

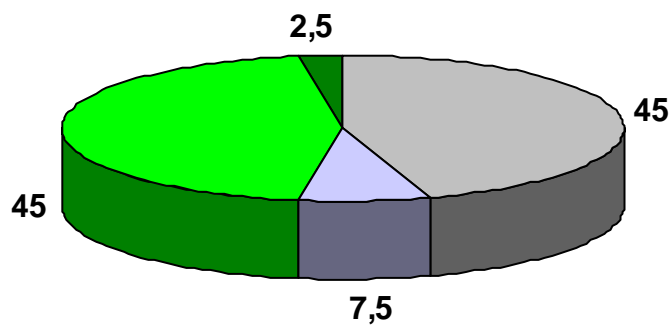

Graf 1: Zájem o práci v zahraničí – věková kategorie 18 – 28 let (v %)

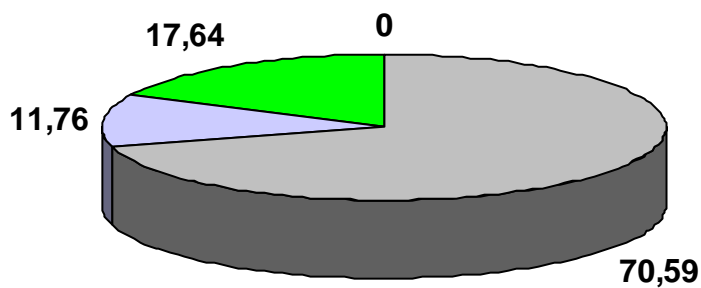

- a) ne, hledal/a bych práci pouze v ČR, do zahraničí nechci
- b) ne, hledal/a bych práci pouze v ČR, bylo by pro mne složité hledat práci v zahraničí
- c) ano, zkusil/a bych se podívat i na pár nabídek v zahraničí, ale hledal/a bych i u nás
- d) ano, chtěl/a bych si najít práci v zahraničí, domácí nabídku bych nesledoval/a

Graf 2: Zájem o práci v zahraničí – věková kategorie 29 – 40 let (v %)

Graf 3: Zájem o práci v zahraničí – věková kategorie 41+ (v %)

Zdroj: vlastní průzkum

Porovnáním kladných odpovědí c), d) v grafech znázorněných zelenou barvou vyplývá, že hypotéza č. 1 se potvrdila. Součet kladných odpovědí v kategorii 18 – 28 let 59,58 % (viz graf č. 1) je v porovnání s dalšími dvěma kategoriemi výrazně vyšší. V kategorii 29 – 40 let je tento součet 47,50% (viz graf č. 2) a v kategorii 41+ činí 17,64% (viz graf č. 3). Žádný z respondentů ve věku 41 a více let nevybral jako svou odpověď možnost d), tzn., že pro tuto věkovou kategorii není práce v zahraničí primární volbou. 82,35% z kategorie 41+ by nehledalo práci v zahraničí vůbec. Pro podrobný přehled výsledků je k dispozici tabulka (viz příloha C).

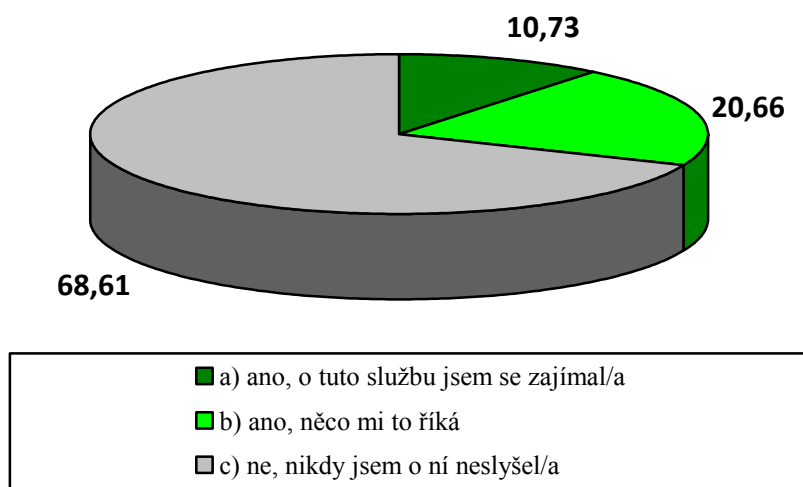
Nejčastější odpovědí na související otázku č. 2 „Co by pro Vás znamenala práce v zahraničí?“ byla možnost b) – zdokonalit se v cizím jazyce. Ze všech dotázaných tuto odpověď vybralo 33,56 %. Ještě vyšších výsledků dosáhl tento důvod v kategorii 18 – 28 let (39,9 %) a u 41+ (41,03 %). Výrazně odlišné pořadí odpovědí volila kategorie 29 – 40 let, pro které by práce v zahraničí znamenala na prvním místě zvýšení kvalifikace pro tuzemské zaměstnání po návratu do ČR (34,09 %). Možnost zdokonalení se v cizím jazyce skončila v této kategorii až na druhém místě společně s možností a) – zajímavá pracovní zkušenost (18,18 %).

Hypotéza č. 2:

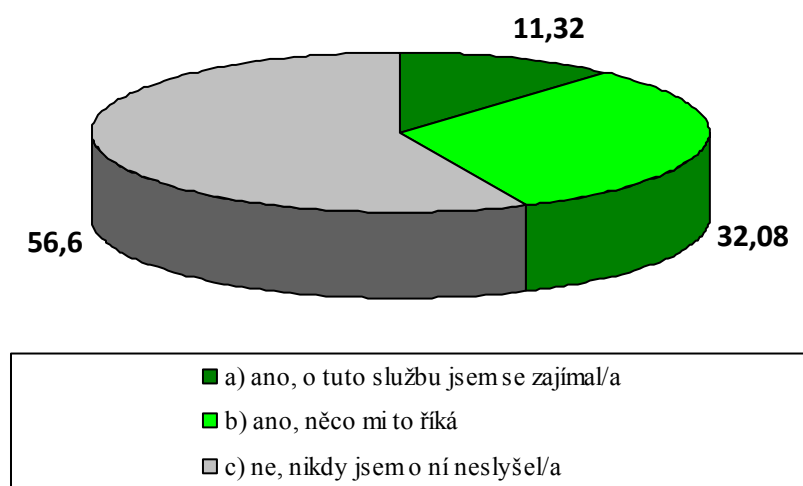
Povědomí o službě EURES je mezi potenciálními migrujícími pracovníky nízké.

Pro potvrzení nebo vyvrácení tohoto tvrzení použijeme odpovědi na otázku č. 3: „*Slyšeli jste někdy o službě EURES?*“, kdy porovnáme poměry kladných a záporných odpovědí všech respondentů s kladnými a zápornými odpověďmi těch respondentů, kteří u otázky č. 1, týkající se zájmu o práci v zahraničí, zvolili jednu z kladných možností (odpověď c, d). Těchto respondentů bylo 53 z celkového počtu 121 dotazovaných, tj. 43,8 %.

Graf 4: Znalost služby EURES – všechny věkové kategorie (v %)

Graf 5: Znalost služby EURES u zájemců o práci v zahraničí (v %)

Zdroj: vlastní průzkum

Jak je patrné ze srovnání grafů č. 4 a 5 znalost služby EURES je téměř stejná bez ohledu na zájem o pracovní migraci. Rozdíl kladných odpovědí a), b) mezi všemi dotázanými a zájemci o práci v zahraničí je 12,01 %. Ani v jedné z těchto dvou srovnávaných variant nepřesáhla znalost programu EURES 50 %. To, že jen 11,32 % ze zájemců o práci v zahraničí odpovědělo, že se o službu EURES zajímalo, dle mého názoru potvrzuje hypotézu č. 2, že její znalost mezi potenciálními migrujícími pracovníky je nízká. Po 8 letech působení služby EURES na Úřadech práce v ČR bych alespoň pasivní znalost očekávala větší. Podle mě může být jedním z významných důvodů této neznalosti legislativní migrační bariéra – uplatňování přechodného období pro české pracovníky ze strany Německa a Rakouska až do 1. 5. 2011.

V dotazníku byla funkce služby EURES stručně vysvětlena, aby se s ní seznámili i ti respondenti, kteří o ní doposud neslyšeli, a mohli odpovědět na další otázky týkající se zaujetí službou a posouzení jejího potenciálního přínosu. Převážně negativní vyznění odpovědí je podle mě ovlivněno faktem, že o službě mnoho respondentů nevědělo, jak naznačují výsledky popsané u hypotézy č. 2. Jednoznačný přínos služby vidí pouze kategorie 29 – 40 let (37,5 %). U zbývajících dvou kategorií vítězí spíše skeptické odpovědi o přínosu a snižování zaměstnanosti v součtu odpovědí b), c) tj. 70,21 % pro kategorii 18 – 28 let a 52,94 % pro kategorii 41+.

7.5 Shrnutí a doporučení

Jak naznačují výsledky u otázky č. 7, jakmile se respondenti o službě dozvěděli, projeví o ni zájem. Buď by ji využili pro sebe, nebo by ji alespoň doporučili svým známým. Variantu, že se o službu nebude respondent poté zajímat, zvolilo jen 17,36 %. Z těchto čísel plyne, že služba je hodnocena pozitivně, ale bohužel je mezi lidmi málo známá. Proto bych doporučovala službu EURES více zviditelňovat. Zejména prostřednictvím bannerů na internetových stránkách a prostřednictvím televize, neboť dle výsledků otázky

č. 6 dotazníku jsou tyto způsoby propagace mezi respondenty nejžádanějšími. Nevhodnou formu spatřuji prostřednictvím letáků vhozených do schránky, která v dnešní době mezi lidmi ztrácí na oblibě. Doporučuji, aby se o službě zmiňovalo i na středních, vyšších odborných a vysokých školách, ať už formou informace ze strany vyučujícího nebo formou mítinků pracovníků služby EURES a studentů. Spatřuji v ní velký potenciál a pomoc při hledání práce v zahraničí zejména pro tuto mladou generaci. Proto bych podpořila propagaci tímto směrem, neboť je to vložený kapitál do obyvatel ČR a získané znalosti a dovednosti pak mohou využít při případném návratu zpět do ČR.

ZÁVĚR

Čtyři základní svobody Evropské unie jsou nepochybně nejdůležitějším a nejpřínosnějším důsledkem evropské integrace pro občany samotné. Dle mého názoru zde lze shledávat velké plus existence Evropské unie. Dnes jsou již minulostí několikahodinové fronty na hraničních přechodech do Rakouska, Německa a dalších sousedních zemí.

Problematika volného pohybu osob a pracovní síly v EU je vymezena v primárním a sekundárním právu EU. Významnou roli ve vytváření práva nejen svobody volného pohybu osob hraje také Soudní dvůr EU, který primární a sekundární právo upřesňuje a rozšiřuje svou judikaturou. Mým cílem bylo pomocí obsahové analýzy tyto oblasti rozdělit, popsat a rozebrat a na některých případech z judikatury ukázat, jakým směrem se právo volného pohybu osob ubírá, resp. jak Soudní dvůr EU toto právo vykládá. Dle mého názoru někdy až příliš extenzivně. Např. v případě *Walrave a Koch* Soudní dvůr EU rozhodl, že právo se vztahuje i na stanovy sportovní organizace. Toto právo se tedy netýká jen zákonných předpisů vydaných státem, ale i nestátními organizacemi. Nebo z případu *Calfa* vyplynulo, že držení drog pro vlastní potřebu nelze považovat za ohrožení veřejného pořádku, aby mohl být občan jiné členské země EU doživotně vyhoštěn z jiné členské země. Podle mě se zde střetávají zájmy EU, které spočívají v tom, aby vnitřní trh byl co nejméně omezován (a s tím i související svoboda pohybu), se zájmy členského státu, který se snaží bránit např. kriminalitě, šíření drog, nežádoucím náboženským organizacím apod. Mohu se tedy přiklánět spíše k tomu, že Soudní dvůr EU bude nadále svobody a právo volného pohybu osob vykládat velmi široce a posilovat ho ve prospěch občanů EU.

Na druhou stranu je otázkou, zdali je právo vykládáno opravdu ve prospěch občanů EU – např. když členský stát nemůže zabránit tomu, aby „uživatelé drog“ odešli ze země a neohrožovali místní občany nebo když

se po vstupu do Unie mohou členské země bránit vstupu pracovních sil z nových přistupujících zemí. Chápu, že mnohé země mají strach z levné pracovní síly z „východu“. Navíc v době ekonomické krize, kdy je práce všeobecně málo. Díky přijímání pracovní síly z jiné členské země však může docházet i ke kulturnímu obohacování např. když si občané členské země v jiných členských zemích otevírají své restaurace a obohacují tak místní obyvatele novými prvky a vlivy jejich národní kuchyně, bez toho aniž by za tímto poznáním museli cestovat do dané země.

Pohybujeme-li se ve volném pohybu pracovníků, je důležité se zmínit o evropské službě zaměstnanosti EURES, která pomáhá jak zájemcům o práci v zahraničí, tak těm, kteří do svých firem takovéto pracovníky ze zahraničí hledají (zaměstnavatelům). Služba EURES je v nezávislé studii ve všech hlediscích hodnocena velmi kladně (viz příloha A), a proto jsem tuto skutečnost ověřovala v průzkumu. Bylo zjištěno, že mezi mladými pracujícími lidmi není povědomí o této službě široké a že téměř chybí představa o tom, jakým způsobem by jim tato služba mohla být prospěšná. Mnoho respondentů se vyjádřilo ve smyslu, že by EURES určitě využilo, neboť zájem o práci v zahraničí je v této skupině obyvatel velký.

Faktem je, že EURES disponuje kvalitně zpracovanou webovou prezentací a poměrně širokou sítí odborných poradců působících na pobočkách Úřadu práce, nicméně informace o této službě se do povědomí obyvatel nedostala. Je nutno tuto službu ještě více přiblížit potenciálním pracujícím a to takovou formou, která by byla velmi snadno dostupná. Podle mého názoru by vhodnou formou mohla být spolupráce s pracovními agenturami, které by tuto službu v rámci výkonu své činnosti taktéž mohly prezentovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie, články a jiné dokumenty:

EVROPSKÁ KOMISE. *Právo svobodně se pohybovat a žít v Evropě: Příručka občana EU o jeho právech*. 2010, 38 s. ISBN 978-92-79-15760-8.

EVROPSKÁ KOMISE. *Jak nalézt v Evropě zaměstnání: pokyny pro uchazeče o zaměstnání*. Lucemburk, 2010, 13 s. ISBN 978-92-79-15971-8.

Evropské právo: základní dokumenty ve znění Lisabonské smlouvy. Ostrava: Sagit, 2010, roč. 2010, č. 764. ISSN 978-80-7208-785-3.

Externí nezávislá evaluace sítě EURES v České republice 2007- 2010. 2010, zdroj Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.

FOSTER, N. *EU Treaties & Legislation 2009-2010*. 20. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2009, 755 s. ISBN 978-0-19-956916-8.

GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY EU. *Schengen: Vaše brána k volnému pohybu v Evropě*. 2011, 9 s. ISBN 978-92-824-2974-7.

PASCAL, Fontaine. *Nová idea pro Evropu: Schumanova deklarace*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2000, 32 s. ISBN 80-238-7069-6.

ROUBÍČEK, V. *Základní problémy obecné a ekonomické demografie*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2002. ISBN 80-24-0288-7.

SKALICKÁ, H. Lisabonská smlouva. *DEx. - Daňový expert (Wolters Kluwer ČR, a. s.)*. 2010, č. 3. DOI: LIT3691CZ.

ŠLOSARČÍK, I. *Politický a právní rámec evropské integrace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, 452 s. ISBN 978-80-7357-471-0.

TICHÝ, L. a kol. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, 910 s. ISBN 80-7201-573-7.

TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vydání. Praha: Leges, 2010, 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

Judikatura ESD/SDEU:

Rozsudek ESD ve věci 50/81 D. M. Levin v. Ministerstvo spravedlnosti Nizozemska, z 23. 3. 1982, SbSD 1982, 1035

Rozsudek ESD ve věci C-415/93 Union Royale belge des sociétés de football association ASBL aj. v. Jean-Marc Bosman, z 15. 12. 1995, SbSD 1995-I 4921

Rozsudek ESD ve věci C-75/63 M. K. H. Hoekstra v. Bestuur der Bedrijfsvereniging voor Detailhandel en Ambachten, z 19. 3. 1964, SbSD 1964

Rozsudek ESD ve věci 36/74 B. M. O. Walrave a E. J. N. Koch v. Mezinárodní cyklistický svaz, Královská holandská unie cyklistů a Španělská cyklistická federace, z 12. 12. 1974, SbSD 1974, 1405

Rozsudek ESD ve věci 41/74 Van Duyn v. Home Office, ze 4. 12. 1974, SbSD 1974, 1337

Rozsudek ESD ve věci C-348/96, Donatella Calfa v. Arios Pagos, z 19. 1. 1999, SbSD 1999, 8

Rozsudek ESD ve věci 107/83 Ordre des avocats au bareau de Paris v. Onno Klopp, z 12. 7. 1984, SbSD 1984, 2971

Právní předpisy:

Smlouva o fungování Evropské unie

Smlouva o Evropské unii

Listina základních práv Evropské unie

Nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004, o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 6. července 2005, o uznávání odborných kvalifikací

Internetové zdroje:

Spojené státy evropské. *euroskop.cz* [online]. [cit. 2011-12-01]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8613/10951/clanek/spojene-staty-evropske>

Co pro Vás může EURES udělat?. *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=27&acro=eures&lang=cs>

Přechodné období pro volný pohyb pracovníků [online]. 2010. [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1282#tab1>

Služba EURES v Evropské unii a Evropském hospodářském prostoru. *portal.mpsv.cz* [online]. [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/eures/sit_eures

Vavrečková, J. *Prognózy migračního potenciálu České republiky po rozšíření Evropské unie a metody jeho odhadu*. 2005 [online]. [cit. 2012-1-15]. Dostupné z: www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/29.pdf

Evropa občanů. *circa.europa.eu* [online]. [cit. 2011-11-15]. Dostupné z: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/citizen/freedom/article_7175_cs.htm

Podnikání v EU. *enterprise-europe-network.cz* [online]. [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://www.enterprise-europe-network.cz/poradenstvi/podnikani-v-eu/volny-pohyb-osob/>

EUR-Lex. Přístup k právu Evropské unie. *eur-lex.europa.eu/cs/index.htm* [online]. [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1: ZÁJEM O PRÁCI V ZAHRANIČÍ – VĚKOVÁ KATEGORIE 18 – 28 LET (V %).....	49
GRAF 2: ZÁJEM O PRÁCI V ZAHRANIČÍ – VĚKOVÁ KATEGORIE 29 – 40 LET (V %).....	49
GRAF 3: ZÁJEM O PRÁCI V ZAHRANIČÍ – VĚKOVÁ KATEGORIE 41+ (V %).....	49
GRAF 4: ZNALOST SLUŽBY EURES – VŠECHNY VĚKOVÉ KATEGORIE (V %)	51
GRAF 5: ZNALOST SLUŽBY EURES U ZÁJEMCŮ O PRÁCI V ZAHRANIČÍ (V %)	51

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A: HODNOCENÍ SLUŽBY EURES.....	I
PŘÍLOHA B: DOTAZNÍK	II
PŘÍLOHA C: TABULKA VÝSLEDKŮ	III

Příloha A: Hodnocení služby EURES

Výsledky evaluace

Na základě skutečností uvedených v předcházejících částech hodnotící zprávy a jejich přílohách, je hodnocena činnost sítě EURES v ČR následovně:

Hodnocení

Komponent	Relevantnost (Relevance)	Efektivnost (Effectiveness)	Udržitelnost (Sustianability)	Dopad (Impact)	Všeobecné hodnocení
Položka 1 - Plnění cílů EURES v oblasti zaměstnanosti					
	+1	+2	+2	+1	U
Položka 2 - Plnění cílů a priorit Hlavních směrů EURES					
	+2	+2	+2	+1	VU
Položka 3 - Kvalita služeb EURES					
	+2	+1	+2	+1	U
Položka 4 - Kvalita komunikační strategie EURES					
	+2	+2	+2	+2	VU
Celkové hodnocení	+2	+2	+2	+1	VU

Celkově hodnotíme činnost sítě EURES v ČR v období od začátku dubna 2007 do konce března 2010 jako **vysoce uspokojivou**.

² Stupnice hodnocení: -2 neakceptovatelné; -1 slabé; 0 dostatečné; +1 dobré; +2 výborné.

Stupnice všeobecného hodnocení: VU- vysoce uspokojivé; U- uspokojivé; N- neuspokojivé; VN - vysoce neuspokojivé.

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Příloha B: Dotazník

DOTAZNÍK

Vážený respondente,

ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku, který poslouží jako podklad pro mou bakalářskou práci na téma „Volný pohyb osob a pracovní síly v EU.“

Dotazník je zcela anonymní, má 7 otázek a jeho vyplňování Vám nezabere více než několik minut. Vaše názory pomohou zjistit, zdali a jakou věkovou kategorií je služba EURES využívána, která věková skupina o ni projevuje větší zájem či jakým způsobem o ní rozšířit povědomí.

Odpovědi jsou nabízeny formou výběru z několika možností, proto, prosím, zakroužkujte či jinak viditelně označte Vámi zvolenou variantu nabízené odpovědi, která nejlépe vystihuje Váš názor, případně vepište Vaši vlastní odpověď.

Předem děkuji za Váš čas a za spolupráci!

Věková kategorie:

- a) 18-28   b) 29-40   c) 41 a více

1. V případě, že byste si hledali práci, zajímala by Vás i nabídka volných míst v zemích Evropské unie?
    - a) ne, hledal/a bych práci pouze v ČR, do zahraničí nechci
    - b) ne, hledal/a bych práci pouze v ČR, bylo by pro mne složité hledat práci v zahraničí
    - c) ano, zkusil/a bych se podívat i na pár nabídek v zahraničí, ale hledal/a bych i u nás
    - d) chtěl/a bych si najít práci v zahraničí, domácí nabídku bych nesledoval/a
  2. Práce v zahraničí by pro Vás znamenala
    - a) zajímavou pracovní zkušeností
    - b) možnost zdokonalit se v cizím jazyce
    - c) poznat nové lidi a evropské kultury
    - d) cestování
    - e) zvýšení kvalifikace pro tuzemské zaměstnání po návratu zpět do ČR
    - f) důvod začít žít nový život a už se nevrátit
  3. Slyšeli jste někdy o službě EURES?
    - a) ano, o tuto službu jsem se zajímal
    - b) ano, něco mi to říká
    - c) ne, nikdy jsem o ní neslyšel
  4. EURES je evropská služba zaměstnanosti (platná ve 27 státech EU, dále v Norsku, na Islandu, v Lichtenštejnsku i Švýcarsku).
    - EURES poskytuje informace, pokyny a rady osobám, které by chtěly pracovat v jiné zemi EU, vede databázi nabízených pracovních míst, napomáhá zaměstnavatelům, kteří chtějí zaměstnat pracovníky z jiných zemí, poskytuje pomoc a poradenství pracovníkům i zaměstnavatelům v přeshraničních regionech.
    - Jejím prostřednictvím tedy můžete získat přístup k nabídce volných pracovních míst ve 31 evropských zemích, která je aktualizovaná v reálném čase.
    - Pokud se na webových stránkách sítě EURES bezplatně zaregistrujete mezi zájemce o zaměstnání, můžete si vytvořit vlastní životopis a zpřístupnit jej registrovaným zaměstnavatelům a poradcům EURES, kteří pomáhají zaměstnavatelům hledat vhodné kandidáty
- Ted, když znáte její základní poslání, zaujala Vás síť EURES?
- a) ano, velmi mě zaujala
  - b) ano, škoda že jsem o ní neslyšel/a dříve
  - c) ne, myslím, že ji v budoucnu nevyužiji
  - d) ne, ale rád/a o ní řeknu svým blízkým
5. Myslíte si, že je tato služba přínosem a snižuje nezaměstnanost?
    - a) ano, zcela jistě
    - b) ano, ale jen nepatrným počtem
    - c) ne, myslím, že o této službě moc lidí neví
    - d) nevím, nemám představu
  6. Jakým způsobem by podle Vás měla být služba EURES propagována především?
    - a) v novinách a časopisech
    - b) prostřednictvím letáků vhozených do schránky
    - c) v bannerech na internetu
    - d) v televizi
    - e) brožurou na úřadech
    - f) jiný způsob: .....
  7. Po vyplnění tohoto dotazníku
    - a) navštívím webové stránky služby EURES a přečtu si o ní více
    - b) nebudu se o tuto službu nijak zajímat
    - c) jsem rád/a, že o této službě vím a využiji ji při hledání práce
    - d) pro sebe službu EURES nevyužiji, ale doporučím ji svým známým, kteří hledají práci

Děkuji Vám za Váš čas a ochotu přispět svými názory k tomuto průzkumu

Příloha C: Tabulka výsledků

odpověď	18 - 28			29 - 40			41 +			Všichni dotázaní		
	odpovědělo	oslovených	procenta	odpovědělo	oslovených	procenta	odpovědělo	oslovených	procenta	odpovědělo	oslovených	procenta
a	13	47	27,66 %	18	40	45,00 %	24	34	70,59 %	55	121	45,45 %
b	6	47	12,77 %	3	40	7,50 %	4	34	11,76 %	13	121	10,74 %
c	26	47	55,32 %	18	40	45,00 %	6	34	17,60 %	50	121	41,32 %
d	2	47	4,26 %	1	40	2,50 %	0	34	0,00 %	3	121	2,48 %

odpověď	18 - 28			29 - 40			41 +			Všichni vybraní		
	odpovědělo	vybraných	procenta	odpovědělo	vybraných	procenta	odpovědělo	vybraných	procenta	odpovědělo	vybraných	procenta
a	2	28	7,14 %	3	19	15,79 %	1	6	16,67 %	6	53	11,32 %
b	11	28	39,29 %	5	19	26,32 %	1	6	16,67 %	17	53	32,08 %
c	15	28	53,57 %	11	19	57,89 %	4	6	66,67 %	30	53	56,60 %

Všichni dotázaní			
odpověď	odpovědělo	oslovených	procenta
a	13	121	10,73 %
b	25	121	20,66 %
c	83	121	68,61 %

Všichni vybraní			
procenta	odpovědělo	vybraných	odpověď
11,32 %	6	53	a
32,08 %	17	53	b
56,60 %	30	53	c

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lenka Davidová, DiS.

Obor: Evropská hospodářskosprávní studia

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Volný pohyb osob a pracovní síly v EU

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 46

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů české literatury a pramenů: 24

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových zdrojů: 8

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Kostka